CENTRALA „ASOCIAȚIUNEA” SIBIIU

Anul al 55-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL | In România 3 lei | In străinătate 6 lei

Nr. 303 Duminică 6 Noembrie 1938
12 Pagini P IIII

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL” S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN TARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Românii de peste hotare

A trebuit să se producă modificările frontierelor Cehoslovaciei, în favoarea Germaniei, Poloniei și Ungariei, ca să ne aducem aminte de existența Românilor de peste hotare.

Zilele trecute o delegație a Românilor din partea Maramureșului atribuit în 1920, Cehoslovaciei, prin tratatul de pace, a venit în București, ca să ceară, în cazul când se va pune în discuție împărțirea Rusiei subcarpatice, numită de curând „Ukraina subcarpatică“, să fie alipit ținutul lor strămoșesc de România, pe temeiul principiului etnic și istoric.

Dacă prin fixarea nouii frontiere de nord și nord-vest a Ungariei — în urma hotărîrei luată, la Viena, de cele două puteri arbitrale, Germania și Italia — provincia Rusia subcarpatică n'a fost împărțită, — totuși o fâșie din teritoriul său s'a atribuit Ungariei. Cei peste 20.000 de Români maramureseni din Apșa-de-mijloc, Apșa-de-jos, Apșa-de-sus, Slatina (Ocna), Biserica Albă și din alte comune cu populație mixtă româno-ruteană, au rămas în provincia autonomă ruteană, ce face parte integrantă din statul cehoslovac.

Cum sub fostul regim cehoslovac acești români s'au bucurat de drepturi și libertăți, pe temeiul cărora ei dispun de școli primare și de biserici, cu limba de predare și de comunicare, românească, nu poate să ne fie indiferentă soarta lor sub regimul viitor, într'o provincie „ucraineană“ autonomă.

Mai sunt Români uitați în Moravia cehoslovacă, care locuesc ținutul numit „Vlahia moravă“. Stabiliți în această regiune încă din epoca invaziei ungurilor și nemai având nicio legătură cu frații lor dela răsărit, Românii moravieni au păstrat până azi tradițiile și obiceiurile strămoșești, precum și multe din cuvintele limbei lor; dar au pierdut conștiința lor națională. Un alt grup însemnat de Români, din Galiția orientală — stăpânită acum de poloni — și care, până la invazia Rutenilor în aceste părți, erau legați de blocul românesc moldovean, a fost și el desnaționalizat.

Mai avem în Ungaria, în apropierea zonei frontierei noastre de vest, peste 60.000 de Români; precum și un număr de alte câteva zeci de mii, desnaționalizați de maghiari în ultimele decenii. Cei 60.000 de români sunt și ei amenințați să piardă conștiința lor națională, în urma măsurilor excepționale luate împotriva lor, în materie de învățământ, în chestiunile ce interesează confesiunea lor și organizarea bisericească, precum și în ce privește întrebuințarea limbei lor.

Avem apoi sute de mii de Români, în Iugoslavia, în Bulgaria, în Albania, în Grecia și în Rusia sovietică. Dacă ținem socoteală și de Românii stabiliți în Canada, în Statele-Unite ale Americei de Nord, în Brazilia, în Argentina și în celelalte state din America de Sud, numărul total al Românilor din afara frontierelor noastre trece de două milioane.

De situația și soarta acestor frați ai noștri e bine să ne ocupăm și în deosebi de acei, din imediata apropiere a frontierelor noastre, când toate națiunile, mari și mici, se ocupă de fracțiunile lor rămase în teritoriile altor state.

Verdictul dela Viena

Ultimul capitol al acordului dela Muenchen — acord în patru — a fost încheiat prin verdictul în doi dela Viena. Simplificarea de data aceasta, prin reducerea numărului judecătorilor corespunde, după toate probabilitățile, asentimentului prealabil și în alb al celorlalți doi cari, au atribuit Germaniei și Italiei, prin însuși acordul dela Muenchen, un rol determinant în Europa centrală și orientală.

Cehoslovacia — care a venit desigur prin propria ei voință dar, după ce voința ei a fost transformată în caz de forță majoră — în fața tribunalului dela Viena, a declarat anticipat că acceptă, oricare ar fi ea, hotărîrea ce se va lua. Ceeași declarație a făcut-o, cu oarecare greutate însă, și beneficiarul hotărîrii, guvernul din Budapesta, care în „mărinimia“ lui, a binevoit să accepte și el anticipat ceeace i se va da, chiar dacă va fi mai puțin decât a pretins.

Și astfel s'a procedat la încheerea unui nou trist capitol din istoria contemporană.

Hotărîrea arbitrală dela Viena a dat satisfacție în cea mai mare parte pretențiunilor Ungariei, depășindu-se chiar principiul etnic și ținându-se în seamă acele statistici ungare dela 1910, atât de discutabile. Hotărîrea apare astfel ca o răsplată acordată Ungariei, pentru „sacrificiul” la care a fost supusă acum 20 ani, cu participarea chiar a unuia din judecătorii dela Viena, când i s'a luat dreptul de a mai stăpâni, așa cum a știut ea să stăpânească, populațiuni și pământuri străine de ea. In morala forței, care domină politica internațională de astăzi, această primă retrospectivă intră în cadrul celei mai desăvârșite logice.

Examinând în mod obiectiv, verdictul vienez, este imposibil să descifrezi criteriile cari au condus judecata arbitrilor. Temeiul — singurul —care a fost invocat în susținerea necesității sacrificiului cehoslovac, a fost acela al principiului etnic. La Viena el a fost nesocotit. Prin atribuirea orașelor Uzhorod și Muncaci Ungariei, orașe unde majoritatea populației n'o formează ungurii ci slovacii și evreii, se creiază acestor regiuni o situație din cele mai grele, atât în ce privește aprovizionarea lor cât și schimburile lor de mărfuri. Insăși viabilitatea Rusiei Subcarpatice a fost pusă, prin surprinzătorul verdict dela Viena, în primejdie. Această nedreptate n'ar putea fi reparată decât, poate, prin stabilirea unui regim de zone de frontieră în felul aceluia stabilit acum în urmă între Cehoslovacia și provinciile sudete atribuite Germaniei și așa cum există în Elveția între Geneva și regiunile vecine cari aparțin Franței. Atât însă n'ar fi de-ajuns. Stăpână pe nouile teritorii, Ungaria nu trebue să facă nici un fel de dificultate Cehoslovaciei. Dimpotrivă, ea trebue să fie obligată, în interesul indispensabil al Cehoslovaciei, să asigure acesteia un regim de libertăți de tranzit, fără de care întreaga viață economică a Cehoslovaciei în general și a Rusiei subcarpatice în particular ar fi periclitată.

Arbitrii au făcut și un act de dreptate. Ei au refuzat Ungariei frontiera comună cu Polonia cerută cu atâta cutezătoare insistență și au lăsat astfel legăturile teritoriale între România și Cehoslovacia. Un fir de grâu într'un lan de neghină.

Totuși, dacă din acest punct de vedere putem considera interesele României ca satisfăcute, sunt unele indicii că se prepară anumite fapte noui împotriva granițelor Cehoslovaciei, chiar așa nedrepte cum au fost stabilite. Se pare că există tentațiuni la unii pescuitori în apă tulbure, ca să încerce anume „fapte împlinite“ cu speranța că ele vor fi tolerate.

Aceste tentative trebuesc prevenite din timp printr'o vigilență deosebită din partea noastră. Acei cari sunt frământați de ele trebue să știe că frontierele actuale ale Cehoslovaciei sunt definitive. Dacă acordul dela Muenchen a dărîmat fortificațiile solide cari apărau fostele frontiere cehoslovace, el a ridicat însă fortificațiile morale ale garanției celor patru mari puteri, Anglia, Franța, Germania și Italia, a căror răspundere este astăzi liber angajată în fața întregei omeniri, pentru nouile frontiere ale republicei cehoslovace. Cine ar putea bănui măcar că și o asemenea solemnă garanție ar putea fi nesocotită de vreun îndrăsneț, fără o imediată reacțiune?

Pe de altă parte, dacă Berlinul a găsit util ca în prima pagină politică a Vienei după Anschluss să figureze verdictul atât de larg binevoitor față de Budapesta, — tovarășa ei din timpurile suferințelor atâtor popoare străine de ele amândouă și poate tocmai în amintirea acestei dispărute tovărășii — tot Berlinul, în virtutea răspunderilor ce și le-a asumat și a propriilor interese ale Germaniei, are datoria de a nu tolera nicio încercare, din partea oricui ar veni ea, care ar urmări suprimarea hotărîrii dela Viena.

Nu este un sfat ce-l dăm și nici măcar o sugestie: este pur și simplu constatarea pe care trebue să o facă orice judecată onestă și nepărtinitoare.

IARNĂ IN FRANȚA

Un sat din Franța în plină iarnă

O datorie sfântă

Pământul țării, pe toată întinderea lui, ne este deopotrivă de sfânt. Nici o brazdă nu trebue să fie lipsită de legătura sufletească a poporului român, și dela o frontieră la alta, pământul țării formează un tot inalienabil, nu numai în virtutea drepturilor istorice, nu numai pe temeiul legilor internaționale, dar și în numele generațiilor cari cu sângele lor românesc au hrănit acest pământ, în numele strămoșilor ale căror oseminte zac în adâncul acestui pământ, care a fost, care este și care va rămâne pe tot întinsul lui românesc.

Este totuși un colț din această țară, care ne este de azi încolo mai scump, pentru care inima noastră bate cu emoția credincioșului când pășește spre altar: e acel colț care și-a schimbat porecla în renume, e Stela Maris, e Balcicul care după ce a fost binecuvântat de Dumnezeu cu grija ce i-a purtat-o cea mai nobilă dintre Regine și cea mai blândă dintre femei, a fost sfințit prin însăși voința Ei care i-a dăruit în păstrare de veci inima Ei, care a bătut pentru toate durerile neamului românesc, care a tresărit la toate bucuriile lui și care n'a cunoscut odihnă decât în clipa când a bătut pentru propria ei durere.

Acest colț al țării, așezat în cuprinsul Dobrogei românești, trebue să ne fie cu deosebire scump. Pământul Dobrogei a devenit pentru noi simbolul recunoștinței pe care o vom păstra neclintită în sufletele noastre pentru Regina Maria și pe care o vom transmite cu sfințenie generațiilor viitoare.

Trebue să avem toată grija ca Dobrogea, în desvoltarea ei să aibă tot sprijinul cârmuitorilor pentru ca, așa cum a visat-o, așa cum a dorit-o și așa cum a început s'o înfăptuiască nobila ei protectoare, să devie o adevărată grădină românească. Să avem grijă ca elementul românesc care o populează să-și găsească în cuprinsul ei acea viață națională care constituie chezășia viitorului. Să avem grijă ca, printr'o înțeleaptă politică românească să depărtăm din ținuturile acelea, orice gânduri de turburare a ordinei românești, a ideii naționale românești. Să îndreptăm greșelile din trecut prin întărirea elementului românesc, printr'o bună administrație, prin întreținerea continuă a unei ambianțe românești.

Să avem o neclintită grijă de tot ce poate consolida integritatea teritoriului nostru, de tot ce poate desvolta și întări elementul românesc de pretutindeni, de tot ce poate înviora și ține mereu trează conștiința națională.

Avem această datorie sfântă pentru toată întinderea țării, fiindcă țara e una și așa va rămâne. Pentru Dobrogea, ne chiamă la această datorie și ecoul bătăilor inimii care se odihnește printre florile pe cari le-a iubit, acolo, la Stela Maris, unde valurile mării păstrează încă ceva din reflexul privirilor iubitei noastre Regina Maria.

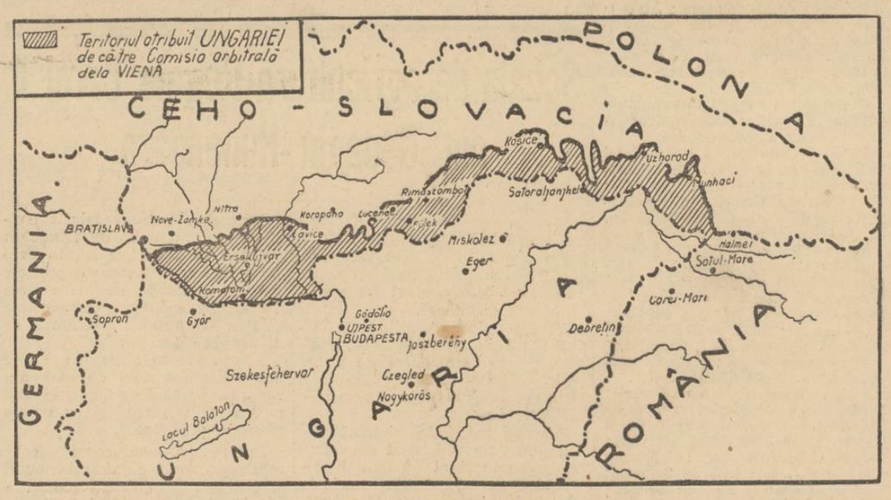

VICTIMELE CATASTROFEI DELA MARSILIA

Marsilia, 3 (Rador). — Ultimul bilanț al catastrofei dela Marsilia este de 72 dispăruți, dintre cari 66 de salariați ai magazinelor Nouvelles Galeries.

Au fost scoase de sub ruine 44 de cadavre, dintre care numai 7 au putut fi identificate.

Numeroase incidente la frontiera polono-cehoslovacă

Varșovia, 3 (Rador). — Ziarele anunță că incidentele se țin lanț la frontiera polono-cehoslovacă între milițiile cehoslovace și grănicerii polonezi.

Presa scrie că la Dobracice, comandantul grănicerilor polonezi a fost rănit.

Intre Pietvala și Michalkowice, o grenadă ar fi fost aruncată pe teritoriul polon.

SCRISORI DIN LONDRA

Politica d-lui Chamberlain

de AUGUR

Londra, Noembrie

Englezii au o expresie „wishful thinking“ — care nu se poate traduce, dar care înseamnă: a vedea o situație nu cum e în realitate, ci așa cum ai voi să fie. Greutățile pe cari le întâmpină acum d. Neville Chamberlain în programul său pentru stabilirea unei păci durabile în Europa se datoresc în mare măsură sentimentului „wishful thinking“.

Politicienii spre a-și avea asigurată situația pentru un timp s'au complăcut în a crede în eficacitatea Ligii Națiunilor. Intelectualii căutau să se convingă că Europa era coaptă pentru domnia principiilor pactului dela Geneva. De câțiva ani însă situația se schimba văzând cu ochii. Totuși, adepții acestui „wishful thinking“ continuau să se împodobească cu flori, în vreme ce ar fi trebuit mai de grabă să fi învățat mânuirea baionetei. Etiopia, China, Cehoslovacia marchează etapele progresiunii politicii a acestor oameni, cari îndrăzneau să mai pretindă ca înfrângerile acestea să fie trecute în creditul lor ca succese materiale.

Firește numai sunt zilele plebiscitului, când aproape 12 milioane de englezi și englezoaice își exprimau voința de a vedea pactul Ligii Națiunilor, devenind baza politicii guvernului Marei Britanii. Totuși, sentimentul lui „wishful thinking“ prinzând rădăcini, e greu să te mai desbari de el. Mentalitatea multor oameni rămâne adânc influențată de acest obiceiu nefast de a ignora realitățile și de a le substitui mirajului unei ideologii factice.

In aceasta constă dificultatea pentru d. Chamberlain. In subconștientul ei, națiunea acceptă politica primului ministru ca fiind singura posibilă în timpurile de față. Totuși, sentimentul „wishful thinking“ a intrat atât de adânc în mentalitatea națională, încât în fiecare clipă izbucnește supărarea acelora cari trebue să se despartă acum după

(Continuare în pag. 2-a)

Fratele generalului Franco, colonelul aviator Ramon Franco, al cărui sfârșit tragic l-am înregistrat zilele trecute

Un autobus se răstoarnă și e cuprins de flăcări

ȘASE CALATORI CARBONIZAȚI

Paris, 3 (Rador). — Un autobuz, care mergea dela Carcassonne la Albi, s'a răsturnat în apropiere de orașul Moustaussou, din cauza desprinderii unei roți.

Rezervorul de benzină a făcut explozie și autobuzul a luat foc.

Șase călători au fost carbonizați, alți șase sunt grav răniți și au fost duși la spital. Nouă călători, mai ușor răniți, au fost pansați și apoi lăsați să plece la domiciliile lor.

Schimburile comerciale italo-române

Roma, 3 (Rador). — *Marele ziar economico-financiar „Il Sole“ publică un articol consacrat situației schimburilor comerciale italo-române, în care aduce elogii activității d-lui Mitiță Constantinescu, ministrul economiei naționale și guvernator al Băncii Naționale a României, care a alungat empirismul și diletantismul din politica financiară și economică românească, introducând un sistem sever și unitar, având de scop prosperitatea colectivității naționale.*

Vas scufundat in urma unei explozii

San Francisco, 3 (Rador). — **O explozie s'a produs Joi pe vasul german „Vancouver“, pe când părăsea portul Oakland.**

Valurile au început să pătrundă în interiorul vasului, printr'o spărtură imensă.

„Vancouver“ se scufundă, în timp ce este dus de valuri spre mal.

Explozia a fost auzită pe o distanță de mai multe mile.

Cauzele exploziei nu se cunosc.

Se pare că sunt mai mulți răniți.

Un pătrar de veac de dominație românească in Dobrogea de sud

de R. SEIȘANU

S'a împlinit un sfert de veac de la anexarea Dobrogei de sud, de România, în urma stabilirei noilor frontiere ale statelor balcanice, prin tratatul încheiat la București, în Iulie 1913.

Cu acest prilej revista societății culturale dobrogene „Analele Dobrogei“ de sub direcția d-lui prof. C. Brătescu — una dintre cele mai bune reviste regionale prin importanța materialului istoric, geografic, etnografic, folkloristic și literar ce cuprinde — a început să publice, sub titlul „Cadrilaterul 1913-1938“ o monografie a acestui ținut. Primul volum apărut cuprinde câteva capitole despre evoluția geologică și hidrologia subterană, morfologia, climatologia, pădurile, solul și fauna Dobrogei de sud.

Termenul geometric de „cadrilater“ ce s'a dat acestui teritor după anexare, nu corespunde unei unități fizice, sau istorico-militare.

De fapt — scrie d. prof. Ioan G. Popescu în studiul său asupra cutremurelor de pământ din volumul I publicat de „Analele Dobrogei“ — această denumire este artificială, de cabinet, și n'are nimic de-a face cu „cadrilaterul istorico-militar, dominat pe vremuri de cele patru orașe turcești: Rusciuc, Șumla, Silistra și Varna, din care cuprinde numai un colț“; sau cu celălalt cadrilater real, mărginit la nord de valea Carasu, la vest de Dunăre, la est de coasta mării Negre, iar la sud de văile opuse ale Lomului și Proradiei.

Sub dominație turcească

(Continuare în pagina 2-a)

TINERETUL, GARANȚIA VIITORULUI

de AL. GREGORIAN

Am în față câteva ziare și reviste franceze de toate nuanțele, cu simpatii care se întind în mod egal dela extrema dreaptă până la cealaltă extremă a extremei drepte. Problemele pe care le ridică aceste publicații, se înțelege, sunt de o diversitate și de o contradicție care nu mai surprind. Intr'o țară în care opinia este aproape o obligație cetățenească, e într'adevăr foarte natural să fie multe păreri și foarte multe probleme. Această delicioasă diversitate de nuanțe constitue doar specificul francez de totdeauna...

Dar pe deasupra chestiunilor care îi divid, francezii naționaliști, dela o margine la alta, deopotrivă, sunt de acord că pentru viitorul țării lor pe care unii îl văd într'o culoare, alții în altă culoare — o controversă cromatică mai mult — pentru acest viitor francez scump tuturora se pune o singură și foarte serioasă problemă: problema tineretului.

Tineretul francez aproape că nici nu se vede unde e. Pulverizat între partidele politice, sedus de programele cele mai curioase, acest tineret e al tuturora și al nimănui. Impărțit pe ideologii care vin din urmă cu alte generații, el primește formulate deagata punctele de vedere ale acestora și refuză să-și mai bată capul cu ecuațiile viitorului. Nicio neliniște intelectuală nu îl străbate. Nici o curiozitate nu îl chinue. E un tineret blazat, înbătrânit, în care săgețile elanurilor se frâng de plafoanele filosofiei raționaliste a laicismului și gustul marilor aventuri a făcut loc unei mentalități burgheze, tihnită și confortabilă.

Străduania cercurilor intelectuale de dreapta este de a scoate acest tineret francez din inerția în care se află și de a-i insufla conștiința unei misiuni proprii a lui, în spiritul timpului, și de a-l reuni într'un bloc

(Continuare în pag. 2-a)

Voluntari britanici, întorși de pe frontul guvernamental din Spania, stau de vorbă în portul Newhaven în așteptarea trenului spre Londra

In căutarea șarpelui „Tiko”

Vă amintiți de „TIKO”, șarpele dispărut deunăzi din locuința fiului lui Conan Doyle? După cum au anunțat telegramele, o armată întreagă de polițiști a fost însărcinată să găsească șarpele dispărut. Conan Doyle junior, mai practic, este convins că „TIKO” s'a ascuns în sobă și, pentrucă îi cunoaște pasiunea pentru muzică, a chemat un flautist ca să cânte la gura sobei. Dar șarpele meloman nu s'a lăsat ispitit de muzică și, mai practic decât toți, a ieșit atras numai de mâncare